

ньому. Отримані результати не відповідають вимогам сьогодення й потребують ґрунтовного вдосконалення. Встановлено, що умови оздоровчого табору створюють унікальну атмосферу побудови структур розвитку дитячого самоврядування, стимулювання соціальної активності, використання досвіду, знань дітей для подальшої освітньої, пізнавальної, експериментальної діяльності. У дитячому оздоровчому закладі поруч існують коректна педагогіка управління тимчасовим дитячим колективом і педагогіка самодіяльності, творчості дитячого колективу. Головною ідеєю виховного процесу в такому закладі, яку повинен реалізовувати майбутній спеціаліст, є особистий підхід до кожного учасника процесу з урахуванням його прагнень, бажань, можливостей, особливостей, з одного боку, та формування виховної конструкції на принципах колективного виховання, колективної творчості, зацікавленості дітей у програмних, варіативних проектах їх діяльності у канікулярний час – з іншого. Методичне забезпечення виховних програм полягає у своєрідному менеджменті сучасних захоплень дітей різних вікових, соціальних, регіональних категорій із необхідністю активізації національного виховання, використання часу таборувань для набуття максимального обсягу корисного досвіду, властивого виключно дитячому оздоровчому закладу.

Література

1. Вараксин В.Н. Слагаемые мастерства вожатого : учеб.-метод. пособ. / В.Н. Вараксин ; науч. ред. В.И. Новиковой. – Таганрог, 2001. – 134 с.
2. Єршова Л.В. Организационно-педагогические условия социализации ребенка во временном внешкольном объединении : автореф. дис... канд. пед. наук / Л.В. Єршова. – Ярославль, 1995. – 19 с.
3. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі : навч. посіб. / Є.І. Коваленко, А.І. Конончук, І.М. Пінчук, В.М. Солова ; Інститут змісту і методів навчання. – К., 1997. – 280 с.
4. Особливості організації і проведення літнього відпочинку школярів : метод. рекомендації / за заг. ред. Т.В. Тарасової. – Тернопіль, 1997. – 172 с.
5. Організація педагогічної практики у літніх дитячих оздоровчих закладах : метод. рекомендації / Л.М. Кириченко, Н.П. Онищенко, Ю.Г. Підборський, О.М. Сергійчик. – К. : Знання України, 2004. – 60 с.
6. Педагогика школьных каникул : метод. пособ. / сост. и науч. ред. С.В. Тетерский. – М. : Академический Проспект, 2003. – 176 с.
7. Пундик Л.Є. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до виховної діяльності в умовах оздоровчого табору : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.01 / Л.Є. Пундик ; Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2000. – 17 с.
8. Четвергова Н.Е. Формирование готовности будущего учителя к работе в летнем детском лагере : дис. канд. пед. наук / Н.Е. Четвергова. – М., 2005. – 203 с.
9. Шаламова Л.Ф. Вожатый – старт в профессию : учеб.-метод. пособ. / Л.Ф. Шаламова, А.Ю. Ховрин. – М. : ИТЦ “МАТИ” РГТУ им. К.Э. Циолковского, 2002. – 265 с.

ОЛІЙНИКОВА К.І.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СУЧАСНОГО КИТАЮ

В умовах глобальної економічної кризи китайська економіка має найвищі темпи розвитку в усьому світі. Пріоритетною галуззю економіки КНР є освіта. За останні 30 років освітня система в Китаї зробила неймовірний стрибок із ча-

сів повної неграмотності після “культурної революції” до побудови найсучаснішої системи вищої освіти, обов’язкової базової освіти та найбільшої мережі довічної освіти. Освітню галузь в Китаї постійно реформують, використовуючи найновіші методи та форми освіти, запроваджують новітні досягнення науки й технології в галузі освіти. Актуальність проблеми полягає в тому, що китайський досвід є дуже цінним для нашої країни, яка також перебуває в стані перебудови системи освіти й може використати вже набутий китайський досвід для подальших освітніх реформ. Приклад тісної співпраці в освітній галузі між Китаєм і міжнародними організаціями становить великий теоретичний і практичний інтерес для подальшого розвитку системи освіти в Україні.

Проблеми змін у системі освіти, напрями реформування в Китаї висвітлені недостатньо повно. Є лише поодинокі праці – “Загальна історія освіти в Китаї” під ред. Мао Ліжуй (1988 р.) і “Освіта в новому Китаї за сорок років” під ред. Го Шен (1989 р.). У Радянському Союзі питання розвитку педагогічної освіти в Китайській Народній Республіці досліджували М. Баранов, Н. Боревська, Т. Зєпалов, В. Клепиков, Е. Монозон. Українська педагогічна наука приділяла мало уваги процесам, які відбувались у китайській системі освіти. Предметом аналізу науковців в Україні були питання організації навчально-виховної роботи в загальноосвітній середній школі КНР (Уюнтена), розвитком професійно-технічної освіти в Китаї (Н.В. Пазюра), використанням спадщини В. Сухомлинського у виховному процесі навчальних закладів (Лі Цзіхуа).

Мета статті – розкрити зміст сучасної педагогічної освіти в КНР.

Аналіз науково-педагогічних джерел свідчить про те, що система педагогічної освіти в КНР відповідає конкретному стану китайської освіти і складається з незалежних педагогічних навчальних закладів як окремих частин, доповнених іншими освітніми організаціями. Педагогічна освіта має соціалістичну орієнтацію, пріоритетною залишається базова освіта.

Педагогічні університети та училища різних видів і рівнів підготували тисячі кваліфікованих викладачів для середніх і початкових шкіл. У 2000 р. загальна кількість викладачів у звичайних середніх і початкових школах досягла 9 516 500 осіб, з яких 5819,400 – вчителі початкової школи, 3 054 700 – вчителі молодших класів середньої школи, 642 400 – вчителі старших класів середньої школи. Педагогічна освіта в Китаї підтримує найбільшу систему базової освіти в світі. Її реформа та розвиток мають рішуче підвищити перетворення в китайській базовій освіті і зробити значний внесок у покращення якості нації.

У Китаї підготовку вчителів для початкової та середньої школи здійснюють у системі педагогічних навчальних закладів, яка включає середні педучилища, педагогічні ВНЗ та інститути підвищення кваліфікації (професійного вдосконалення). Педагогічна освіта в Китаї включає в себе очну та заочну підготовку вчителів. Очну підготовку вчителів здійснюють педагогічні навчальні заклади з чотирирічним терміном навчання, зокрема університети й училища. Очне навчання також проводять педагогічні училища та середні педагогічні школи з трирічним терміном навчання. Вони, відповідно, готують вчителів старших і молодших класів середньої й початкової шкіл, дитячих садків і спеціальних навчальних закладів. Заочну підготовку проводять заклади освіти та педагогічні школи для вчителів середніх і початкових шкіл (дитячих садків).

Крім того, департамент освіти запровадив телевізійні програми в звичайних вищих навчальних закладах та всіх педагогічних закладах для підготовки вчителів середньої школи. Водночас, заочні програми з підготовки вчителів у середніх і початкових школах реалізують через заочні освітні програми, вечірні школи, супутникове освітнє ТБ та іспити для тих, хто самостійно навчається [5].

Вища педагогічна освіта в Китаї має на своїй меті головним чином підготовку вчителів для середньої школи. Вищі педагогічні навчальні заклади в Китаї складаються з вищих педагогічних училищ, педагогічних університетів та інститутів, професійно-технічних педінститутів, педінститутів іноземних мов та фізкультурних педінститутів, а також з педагогічних факультетів і курсів при деяких університетах. Так, у 2004 р. нараховувалося 232 загальних вищих навчальних закладів у Китаї зі здатністю зарахування 690 тис. абітурієнтів. Звичайні університети, педагогічні інститути та педагогічні училища зараховують випускників старших класів середньої школи, які успішно пройшли конкурс єдиних державних вступних іспитів. Вищі педагогічні університети пропонують чотирирічні програми для підготовки вчителів старших класів середньої школи. Випускники здобувають вчений ступінь бакалавра, магістра або доктора. Вищі педагогічні училища пропонують дворічні або трирічні програми, в основному для підготовки вчителів молодших класів. Навчання проводять за такими спеціальностями: педагогіка, дошкільна освіта, спеціальна освіта, психологія, освітні технології, китайська мова й література, мови та література національних меншин, ідеологічна та політична освіта, історія, англійська, російська, японська, математика і прикладна математика, комп'ютерні науки, фізика, хімія, біологія, географія, музика, образотворче мистецтво й фізкультура. Крім того, викладачі вищих навчальних закладів мають змогу вчитись в аспірантурі. Водночас вищі педагогічні установи беруть активну участь у забезпеченні підвищення рівня кваліфікації вчителів середніх шкіл.

Всі студенти вищих педагогічних закладів повинні пройти педагогічну практику – викладання в середній школі й робота класного керівника. Той, хто не впорається з тими чи іншими завданнями в ході практики, після закінчення навчання не здобуде вченого ступеня [3].

Середня педагогічна освіта має на меті підготовку вчителів початкових шкіл, дитячих садків і викладачів спеціальної освіти. Зокрема, у 2000 р. нараховувалося 875 училищ з підготовки вчителів у Китаї з 920 тис. студентами. З 875 училищ 811 проводили підготовку вчителів середніх шкіл, 61 – вчителів дошкільної освіти, 3 – вчителів спеціальної освіти.

Найголовніше завдання середньої педагогічної освіти – підготовка вчителів для початкової середньої школи. Педагогічні навчальні заклади зараховують випускників молодших класів середньої школи і пропонують трирічні або чотирирічні програми, які складаються з чотири частин: обов'язкові курси, факультативні курси, навчальна практика та позакласні заходи. Обов'язкові курси включають ідеологічну та політичну освіту, китайську, в тому числі методологію викладання китайської в початкових школах, математику, включаючи методику викладання математики в початковій школі, фізику, хімію, біологію, історію, географію, психологію, педагогіку в початковій школі, основи аудіові-

зуальної освіти, фізичну культуру, музику, образотворче мистецтво, прищеплення робочих навичок, а також основи інформатики. Відповідно до регіональними освітніми потребами до факультативних курсів належать предмети, які сприяють розширенню й поглибленню знань, інтересів і здібностей. Крім того, пропонуються професійно-технічні дисципліни для задоволення потреб місцевого економічного розвитку. Навчання включає в себе практику відвідування початкової школи, навчальні дослідження, викладання та стажування, експериментальне навчання. Позакласні заходи проводять у формі лекцій, організації спеціальних груп за інтересами та соціологічних опитувань для навчання учнів у галузях науки й техніки, мистецтва і спорту.

Головне завдання середніх спеціальних педагогічних шкіл полягає в наданні спеціальної освіти для вчителів початкових шкіл. У 1998 р. в Китаї нараховувалося 33 середніх педагогічних навчальних закладів спеціальної освіти. Викладачам середніх навчальних закладів спеціальної освіти пропонують три спеціальності: надання освіти глухим, сліпим та розумово відсталим дітям. До установ, як правило, зараховують випускників молодших класів середньої школи, навчання триває три або чотири роки. Курси складаються із чотирьох частин: обов'язкові курси, факультативні курси, навчальна практика та позакласні заходи. Обов'язкові курси поділяють на дві категорії: державні та спеціалізовані обов'язкові курси. До державних курсів входять ті самі предмети, що й до програм звичайних середніх педагогічних шкіл. Спеціалізовані курси пропонують додатково до вищезазначених трьох спеціальностей. Вони включають у себе психологію, педагогіку, методологію та інші курси з профілактики й вивчення деформації. Всього налічується 22 спеціалізованих обов'язкових курси. Факультативні курси створюються для спеціальної початкової освіти на основі місцевих потреб. До них входять предмети, корисні для розширення й поглиблення знань, для розвитку інтересів та формування спеціальних навичок, а також професійно-технічні дисципліни для задоволення потреб місцевої спеціальної освіти. Навчання включає в себе відвідування спеціальних освітніх закладів, спроби викладання, допомогу вчителям спеціального навчання в організації заходів, проведення навчальних досліджень і самостійне навчання студентів. Позашкільні заходи дають знання та навички в галузях науки й техніки, мистецтва і спорту на основі лекцій, зустрічей і соціальних спостережень, а також шляхом організації студентів для добровільного проведення тренування в спеціальних школах та місцевих освітніх організаціях.

Крім того, працюють факультативні курси спеціального навчання в звичайних середніх школах, підготовки викладачів з тим, щоб їх випускники в майбутньому змогли впоратися з проблемами дітей-інвалідів, які навчаються в звичайних школах.

Китай є єдиною багатоетнічною нацією, що складається з 56 груп етнічних меншин. Кількість населення етнічних меншин становить 108 млн осіб, 8,98% від загального обсягу. Освіта груп етнічних меншин є важливою частиною національних освітніх заходів. У країні заохочується педагогічна освіта для меншин з метою сприяння розвитку освіти в регіонах, де мешкають меншини. Група вищих педагогічних навчальних закладів, училищ і середніх

педагогічних шкіл несуть відповідальність за навчання й підготовку викладачів для меншин. Викладацький навчальний центр на північному заході та Англійський навчальний центр вчителів у південно-західній частині були створені в найбільшій концентрації етнічних меншин. Частина національних інститутів та університетів охоплюють також програми для підготовки викладачів для національних меншин [1].

З 1982 до 2000 р. Китай співпрацює з ЮНІСЕФ у галузі педагогічної освіти. Це педагогічні проекти для початкових шкіл у районах проживання національних меншин (1982–1984 рр.), проект підвищення кваліфікації викладачів початкової школи, дошкільної та спеціальної освіти (1985–1989 рр.), проект підготовки вчителів початкової школи без відриву від виробництва (з 1990 до 1993 р.), підготовка вчителів у перехідний період (1994–1995 рр.) та проект стосовно надання можливості отримання педагогічної освіти в бідних районах (1996–2000 рр.). Так, у 1993 р. Китай почав спільні проекти з програмою розвитку ООН з базової педагогічної освіти. З 1990 по 1994 рік Китай створив спільні проекти для викладачів середніх шкіл з Світовим банком. Більше того, спостерігається зростання педагогічного обміну (ознайомчі поїздки, обмін викладачами та вченими, обмін делегаціями, створення спільних шкільних проектів, а також проведення науково-дослідницької діяльності в галузі освіти) між Китаєм та багатьма іншими країнами й регіонами в усьому світі. Викладачам та співробітникам педагогічних навчальних закладів було запропоновано брати участь у міжнародних симпозіумах і семінарах [4].

Узагальнення науково-педагогічних джерел свідчить про те, що до найближчих цілей педагогічної освіти в Китаї належить поступове формування нової сучасної системи з концепцією безперервної освіти для китайських учителів, спрямованої створити новий тип вчителя, який матиме практичні навички і відповідатиме потребам ХХІ ст., а також побудувати систему безперервної освіти для навчання всіх співробітників з метою підвищення їх професійної компетентності.

До заходів щодо подальшого реформування й розвитку системи педагогічної освіти в Китаї належать:

1. Постійне проведення географічного перерозподілу та структурної перебудови серед існуючих педагогічних інститутів.

Мета структурної перебудови полягає в розвитку педагогічної освіти в містах і в сільській місцевості. У тих регіонах, де дозволяють умови, вчителі середніх і початкових шкіл повинні мати дипломи про закінчення трирічного училища або наявність ступеня бакалавра. Такі корегування визначаються принципами й політикою, згідно з якими педагогічна освіта повинна мати пріоритетне значення та відповідати всім вимогам для активного розвитку освіти. Педагогічна освіта потребує внутрішнього поліпшення і стратегічних перетворень педагогічних ресурсів. Вища педагогічна освіта повинна постійно розширюватись і поступово витіснити середню педагогічну освіту. У цьому контексті пропонується злиття педагогічних училищ з педагогічними інститутами.

2. Проведення ретельних освітніх реформ в усіх педагогічних навчальних закладів для поліпшення якості підготовки нових учителів. Мета цієї реформи в галузі навчання полягає в підвищенні професійної компетентності

вчителів шляхом перегляду навчальних моделей, їх змісту й застосування. Вищі педагогічні навчальні заклади та училища на всіх рівнях повинні працювати від 3 до 5 років над пошуком ефективних, типових та зразкових моделей для підготовки нових учителів, видання творчих підручників, електронних навчальних матеріалів, підручників, мультимедійних навчальних програм з проривом у змісті й формі. Також потрібно створити різні стилі викладання, які будуть корисними для формування творчої думки та розкриття можливостей розвитку, що дасть змогу всім учням мати доступ до комп'ютера на базі сучасних технологій навчання, поліпшить процес навчання в системі професійної підготовки.

3. З метою поліпшення якості викладання значною мірою сприяти реалізації проекту “Безперервна освіта для вчителів середніх і початкових шкіл”. Основні завдання зазначеного проекту полягають у розробці правил і політики в галузі безперервної освіти в середніх та початкових школах, у створенні можливостей для продовження освіти вчителів середніх і початкових шкіл з повним використанням засобів сучасних інформаційних технологій. Усі види освітніх ресурсів повинні бути спрямовані на зміцнення навчальних можливостей продовження освіти, розроблення сучасних навчальних програм і підручників, створення та вдосконалення системи моніторингу й оцінювання.

4. Встановлення визначених пільг для випускників середніх шкіл, які вступають до педвузів: відмінники можуть бути зараховані без вступних іспитів; при зарахуванні абітурієнтів педвузи мають пріоритетне право; в ситуації, коли вища освіта в країні переходить в основному на комерційну основу, більшість студентів педвузів навчається безкоштовно.

5. Підтримка на державному рівні високого статусу вчительської професії; турбота про матеріальний добробут педагогічних кадрів: їх заробітна плата часто перевищує рівень окладів інших представників середнього класу, вони безкоштовно або за невелику плату можуть отримати оселю в спеціальних вчительських містечках; моральне заохочення кваліфікованих спеціалістів шляхом присвоєння їм звань “Відмінник народної освіти”, “Вчитель-методист” та ін; 10 вересня кожного року країна святкує День учителя [3].

В своєму виступі на XV з'їзді партії генеральний секретар ЦК КПК, голова КНР Цзян Цземінь підкреслив, що розквіт і занепад країни пов'язані з просвітництвом, і кожен громадянин відповідає за розвиток просвітництва. Він також вказав, що саме підвищення освітнього рівня громадян – основна мета просвітництва. Навчання слід здійснювати в дусі новаторства та розвитку здібностей на практиці. З огляду на це необхідно виховати й підготувати таких учителів, які будуть не тільки всебічно обізнані, ідейні, але також й моральні, культурні та дисципліновані [4].

Висновки. У результаті проведення реформ у педагогічній освіті Китаю спостерігаються такі тенденції: вищі навчальні заклади співпрацюють з педагогічними інститутами й училищами для диверсифікації джерел нових учителів; педагогічна освіта все більше орієнтується на заклади вищої освіти; за допомогою сучасної освіти та інформаційних технологій побудовано відкрити мережа безперервної освіти. Співпраця з міжнародними організаціями сприяє побудові якісної системи педагогічної освіти зі світовим визнанням.

Література

1. Боечко М.А. Основные направления реформ в системе педагогического образования КНР / М.А. Боечко // Философия образования. – 2006. – № 2 (№ 16). – С. 113–117.
2. Взгляд на сто лет назад на историю высшего педагогического образования в Китае [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.china.org.cn/chinese/archive/201022.htm>.
3. Лю Сяоянь. Подготовка учителей в Китае / Сяоянь Лю // Педагогика. – 1999. – № 3. – С. 117–120.
4. Тань Чжи Сун. Вища педагогічна освіта у Китаї у 21 сторіччі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.edu.cn/20010823/207561.shtml>.
5. Higher Education in China. Zhou Ji. Thomson Learning, 2004. – P. 13–16.

ОЛОВАРЕНКО О.І.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА ЗАСАДАХ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ РІДНОЇ МОВИ

Як зазначено в Національній доктрині розвитку освіти України в ХХІ ст., освіта “є засобом відтворення й нарощування інтелектуального, духовного потенціалу народу дієвим чинником модернізації суспільства, зміцнення авторитету держави на міжнародній арені” [3, с. 240].

Школа починається з учителя. Отже, актуальною є підготовка висококваліфікованих спеціалістів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, мобільності в освоєнні й упровадженні новітніх наукоємних та інформаційних технологій.

Водночас реалії нинішнього навчального процесу у вищих закладах освіти свідчать про те, що його зміст, організація діяльності студентів потребують певних змін. Адже ніякі перетворення, нововведення й реформи не дадуть очікуваних результатів, якщо вони повною мірою не торкнуться особистості майбутнього вчителя.

Сучасна школа потребує фахівця, який би володів “різними варіантами побудови навчального процесу”, знав “не один універсальний, а кілька шляхів досягнення мети” [5, с. 8].

Процес реформування школи, що відбувається відповідно до Закону України “Про загальну середню освіту”, Концепції загальної середньої освіти, Державного стандарту початкової загальноосвітньої освіти, забезпечує системне оновлення змісту та перехід на нову структуру навчання.

Оновлення шкільної освіти в Україні, зокрема її початкової ланки, характеризується інтенсивним розвитком інноваційних процесів. Істотною особливістю цієї тенденції є реальна варіативність, пошук ефективних технологій навчання, наявність вибору різних навчальних програм і підручників.

Сьогодні, коли гуманітарна складова навчання молодших школярів постійно розширюється, методико-філологічна підготовка вчителя стає все більш пріоритетною в загальній системі професійної педагогічної освіти. У таких умовах надзвичайно важливо сформулювати в майбутнього педагога готовність навчати дітей рідної мови на основі комунікативно-діяльнісного та функціонально-стилістичного підходів, які забезпечують учням якісне володіння лінгвіс-